

La Progresanto

REDACTIE-
COMITE
G. P. DE BRUIN
G. J. DEGENKAMP
W. F. KRUIT

STUDIEBLAD VAN DE BOND
VAN ARBEIDERS-ESPERANTISTEN
IN HET GEBIED VAN DE NEDERLANDSE TAAL
f 2.- per jaar; f 1.50 voor leden van F.L.E.
Postgiro 331133

H. KUYT
JAC. LEM JR.
H. VAN LIER
J. VAN SCHEEPEN
H. VELTHOVE

REDACTIE EN ADM.: G. J. DEGENKAMP, ROELANTSTRAAT 4, AMSTERDAM-W

BELANGRIJK!

De omstandigheden hebben ons genoopt de financiële basis van ons studieblad voor 1949 te herzien.

Om het verder verschijnen van „La Progresanto“ te waarborgen is nodig gebleken:

1e. Een geringe verhoging van de abonnementsprijs (slechts 25 cts).
2e. Een uitbreiding van het aantal abonné's tot minstens 1500.

Wij twifelen er niet aan, of onze lezers zullen met het eerste gaarne instemmen.

Wat het tweede punt betreft: wij vertrouwen op de actieve medewerking van abonné's en afdelingsbesturen om ook deze voorwaarde te vervullen. Voor verdere bijzonderheden verwijzen wij naar het e.k. nummer.

IO PRI LA AKCENTO

Là reguloj pri la akcento estas tre gravaj kaj ne neglekteblaj en ĉiu lingvo. En iuj lingvoj tiu regulo estas tiom rigora kaj absoluta, ke ŝajnas, kvazaŭ ĝi estas jam anticipe fiksita kaj ne kreskinta kun la lingvo. En la pola tiu regulo konformiĝas eĉ la akcenton de fremdaj vortoj al la akcento pola, t.e. sur la antaŭlasta silabo. Pro tio ekzemple la tute internacia vorto „radio“ povis eniri la polan lingvon ne kiel kontraŭpola radio, nek kiel neinternacia radio, sed kiel pure pola radjo.

La akcento kontribuas al la speciala karaktero de ĉiu lingvo, ne nur la akcento sur difinita silabo en ĉiu vorto, sed ankaŭ la akcento, kiu kvazaŭ levas iun vorton en la frazo super la aliaj, kiel ni ekzemple konstatas en la ĉeĥa lingvo, sed ankaŭ en la dialekto de Groningen, sur kelkaj lokaj prepozicioj (sur la tablo anstataŭ: sur la *tablo*) La akcento zorgas, ke la lingvo ne estu monotona, faras ĉiujn vortojn aparte pli facile kompreneblaj, kaj krome ĝi multe

kontribuas al la estetika flanko de la lingvo.

En la pli multaj kulturlingvoj la akcento estas nevaria, t.e. por ĉiuj tiulingvanoj egala. En la rusa ĝi ofte varias laŭ diversaj popolgrupoj. En iuj lingvoj la akcento estas tute aŭ preskaŭ senescepta (franca: sur la lasta silabo; pola: sur la antaŭlasta; ĉeĥa, hungara, fina: sur la unuaj, sed en aliaj lingvoj ĝi estas ŝtita al pli malpli komplikitaj reguloj, ekz. en la angla kaj itala. En la nederlanda la akcento estas plej ofte sur la antaŭlasta silabo, sed ofte ankaŭ pli antaŭe en la vorto aŭ sur ĝia lasta silabo. Por fremduloj la nederlanda akcento estas sufiĉe malfacila. Ni scias, ke ŝanĝo de akcento eĉ povas doni al la vorto alian signifon: *bedelen* — *bedelen*, *regent* — *regent*, *legering* — *legering*. Kaj ni jam konas la diferencojn inter akcentaj kaj senakcentaj afiksoj en: *overwerken* (kromlabori) kaj *overwerken* (trolabori), *overlopen* (superflui aŭ transiri) kaj *overlopen* (surprizi eĉ la freŝa

faro), *overkomen* (vojaĝe alveni) kaj *overkomen* (okazi al). Misuzo de la ĝusta akcento povas konduki al stranga miskompreno. Jam kelkfoje ni trovis sur iuj oficialaj dokumentoj kaj formularoj: deze kaart over te leggen (denove meti) anstataŭ la ĝustforma: te overleggen (montri).

Teorie Zamenhof agis tre prudente, fiksan te por Esperanto akcentregulon ne nur senesceptan, sed ankaŭ tian, kia havigas al la lingvo specialan belsonan ritmon: sur la antaŭlasta silabo. Praktike tamen tiu rigora regulo montras iun malfortan flankon: ĝi postulas akcenton kelkokaze tie, kie iuj popoloj sialingve ne emas akcenti, do prezentas malfacilajn por tiuj popoloj pene venkeblan.

La akcento tiom forte radikis en ĉiu nacieco, ke por multaj homoj estas malfacile neglekti sian propralingvan akcenton, uzante fremdan lingvon. Ni scias, ke multaj, eĉ spertaj francaj esperantistoj ankoraŭ emas prononci Esperanto anstataŭ Esperanto, kaj same multaj ĉeĥoj, hungaroj kaj aliaj prononcas Esperanto. Ni, nederlandanoj, neniam povas fari similan eraron. Eĉ ne sciante la ĝustan akcenton, ĉiu nederlandano prononcas Esperanto. Pro kio? Ĉar ofte ankaŭ nialingve la akcento estas sur la antaŭlasta silabo? Tamen ne, ĉar ankoraŭ neniam ni aŭdis el la buŝo de nederlandano similan prononcon de la nomo „Volapük“. Ĉiu diras Volapük, sed ne Volapük. La ĝusta prononco tamen estas Volapük. Kio do instigas nin diri Esperanto, sed ne Volapük, aŭ alia-vorte: Volapük, sed ne Esperanto? Tio ŝajne havas ian misteran kaŭzon, malfacile exploreblan; kaj supozeble tio trovas sian fonton en la t.n. substrato, la kolektivo da originaj lingvaj karakteraĵoj en ĉiu lingvo, hereditaj el iu origina pralingvo.

El tiu sama prafonto originas supozeble ankaŭ nia malemo akcenti la literojn i

kaj u, precipe en la antaŭlasta silabo. Ni konscias pri la amasoj da eraroj, kiujn ni prononcas faras en vortoj kiaj „alia, ilia, unua, sekcio, asocio, sekretario“ k.m.a. Sed ne nur nederlandanoj faras tiajn erarojn. La emo al tia eraro estas eĉ multaj preskaŭ ne regebla, kaj eĉ sperta esperantisto de temp' al tempo sendube diras alia. Jen do malforta flanko en la Esperanta akcentregulo: Esperanto prezentas tro multe da vortoj kun -ia aŭ -io, kaj per tio metas troajn postulojn al multaj homoj, kiuj laŭnatura pli emas al prononco ekzemple de *nacia* aŭ *nacia* ol al *nacia*.

Generale ĉiu popolo havas propran akcenti nekonatan vorton siamaniere. Ĉiu nederlandano ne konata la ĝustan akcenton de la nomoj *Damocles*, *Tantalus*, *Icarus*, *Saxifraga*, *Gladiolus* certe erare prononcas *Damocles*, *Tantalus*, *Icarus*, *Saxifraga*, *Gladiolus*. Ne kredis, ke tion eble kaŭzas la emo akcenti la duan silabon, ĉar ankaŭ la nomon *Erica* kaj la Esperanto-vortojn „alia, ilia“ k.s. ni emas akcenti erare: *Erica*, *alia*, *ilia* k.t.p. Tiu natura emo de ni ĉiuj estas eĉ unuj pli forta ol ĉe aliaj. Por tio kelkaj preskaŭ ne sukcesas venki la kutimon prononci alia, asocio k.s., kvankam por aliaj la ĝusta prononco, alia k.s., dum la paso de l'tempo fariĝis tiom kutima, ke nekorekta prononco ŝokas ilin. Tiun strangan faktoron ni povas plej bone kompari kun la prononcoj de la vokaloj e kaj o. Multaj kiuj konscias, ke la klaraj, fonetike ĝustaj e kaj o estas preferindaj en Esperanto, tamen kutimas prononci *eej* kaj *oov*, ĉar tiuj lastaj tiom forte radikis en la nederlanda lingvo, ke eĉ en lernita lingvo fremda tiuj sonoj konstante revenas anstataŭ la korektaj. Ili ne lasas sin subpremi. Same ne lasas sin subpremi la nacialingva akcentkutimo.

En posta artikolo ni traktos speciale la akcenton en Esperanto.

MANKIPOVAJ (MANKIVAJ)

VORTOJ

Mi persone havas nenion kontraŭ la uzo de *-iva*, kiam bezone, kun la signifo *-pova*. Eĉ en „Plena Gramatiko“ Kalocsay parolas pri radikoj *solstarivaj*. Ĝi estas sufikso teknika, kelkfoje utila eĉ en ordinara lingvaĵo. M. C. Butler.

K-do Derieu proponas anstataŭigi la malbelan „mankipova“ laŭnecese per „necesa, nepre bezona“ (d.e. „bezonata ĉar „bezona“ koncernas tiun, kiu bezonas), „absolute necesa“ aŭ „nepra“.

Li pravas. La elekto estas sufiĉe vasta. Kaj precipe ankaŭ: „ne devas manki, ne manku“.

Prave k-do D. aldonas, ke vorto, kvankam gramatike korekta, tamen povas vekti antipation pro sia tro nenatura aspekto. Oni nepre evitu tro laŭvortan tradukadon!

Dem.: Kiel mi traduku „Mijn horloge loopt 4 minuten voor“ kaj „Mijn horloge loopt 4 minuten achter“?

Resp.: Mia (poŝ)horloĝo antaŭas 4 minutojn. Mia horloĝo postas 4 minutojn.

POR KOMENCANTOJ

H. KUIJT.

Vertalingen zende men voor de 10e van de volgende maand aan het redactie-adres Roelantstraat 4, Amsterdam-W.

HET BIJWOORDELIJK DEELWOORD.

A. Bedrijvend.

Een volzin bestaat uit een gezegde en een onderwerp (hier komen vaak bepalingen bij). Een samengestelde zin bestaat uit twee of meer volzinnen, welke dan verbonden zijn door een voegwoord, bijv.: *Li laboras, dum kiam li kantas*. *Li laboras en li kantas* zijn volzinnen, verbonden door de voegwoordelijke uitdrukking *dum kiam*. Genoemde volzinnen hebben, een zelfde persoon als onderwerp. Niet altijd hebben aaneengevoegde volzinnen eenzelfde persoon als onderwerp, bijv.: *La patro skribas, dum kiam la patrino legas*. Onderwerp 1e volzin: *la patro*, onderwerp 2e volzin: *la patrino*. Het afzonderlijk ontleden van volzinnen is van groot belang. Nog een voorbeeld: *La patrino legis la leteron, dum kiam ŝi ploris*. Onderwerp 1e volzin: *La patrino*, onderwerp 2e volzin: *ŝi* (zelfde persoon). Het voornaamste wat men in deze zin wil zeggen is: *la patrino legis la leteron* (hoofdzin); men wens hier echter aan toe te voegen: *dum kiam ŝi ploris* (bijzin). Indien nu het onderwerp van de bijzin dezelfde persoon is als het onderwerp van de hoofdzin, kan men de bijzin vervangen door een bijwoordelijk deelwoord, bijv.: *La patrino legis la leteron, plorante*. Dit deelwoord *plorante* vervangt dus de bijzin: *dum kiam ŝi ploris*, en vormt een beknopte bijzin. Enige zinnen met vertaling: *De kinderen lopen op straat, terwijl zij zingen*, of: *De kinderen lopen zingend op straat*. *Le infanoj iras sur la strato, dum kiam ili kantas*. Met een bijw. deelwoord: *La infanoj iras kantante sur la strato*. *De honden sprongen, terwijl zij blaffen*, of: *De honden sprongen blaffend*. *La hundoj saltis, dum kiam ili bojis*. Met een bijw. deelwoord: *La hundoj saltis bolante*. *De vrouwen zullen afscheid nemen, terwijl zij zullen huilen*, of: *De vrouwen zullen huilend afscheid nemen*. *Le virinoj adiaŭos, dum kiam ili ploras*.

Met een bijw. deelwoord: *La virinoj adiaŭos, plorante*. (Indien het wenselijk is, kan men de woordorde wijzigen, bijv.: *Plorante, la virinoj adiaŭos*.) Bij alle bovenstaande voorbeelden merkt men, dat het bijw. deelwoord, uitgaande op

ante, een bijzin vervangt, welke aanvangt met DUM KIAM (terwijl).

Een handeling, genoemd in de bijzin, kan reeds hebben plaats gevonden vóór de handeling in de hoofdzin, bijv.: *Hij vertrekt, nadat hij gegeten heeft*. *Li foriras manginte*. Hier merkt men, dat het bijw. deelwoord, uitgaande op *inte*, een bijzin vervangt, welke aanvangt met POST KIAM (nadat). Een handeling, genoemd in de bijzin, kan nog plaats moeten vinden na de handeling in de hoofdzin, bijv.: *Jan groet allen, alvorens te vertrekken*, of: *....., voordat hij vertrekt*. *Johano salutas ĉiujn, antaŭ kiam li foriros*. *Forironte, Johano salutas ĉiujn*. Een bijw. deelwoord uitgaande op *onte*, vervangt een bijzin, welke aanvangt met ANTAŬ KIAM (OL) (voordat, alvorens). Een bijw. bedrijvend deelwoord noemt dus een handeling, welke het onderwerp van de hoofdzin verricht, verricht heeft of verrichten zal naast de handeling in de hoofdzin.

B. Lijdend.

Een bijw. lijdend deelwoord noemt een handeling, welke het onderwerp van de hoofdzin ondergaat, ondergaan heeft of zal ondergaan naast de handeling in de hoofdzin; deze woorden gaan uit op: *ate, ite, ote*, bijv.: *Terwijl de jongen gestraft wordt, huilt hij*. *Punate, la knabo ploras*. *Na geslagen te zijn, liep de hond weg*. *Batife, la hundo forkuris*. *Voordat het kind gewassen werd, huilde het*. *Lavote, la infano ploris*.

Ter vertaling. Opgave 12.

Geholpen door enkele vrienden, volbracht hij de zware taak. Schreeuwend, verliet hij de zaal. Toen Jan thuis kwam, was Vader reeds naar bed. Voordat de jongen naar huis ging, kocht hij een boek. Nadat ik het boek gevonden had, gaf ik het aan Jan. Lachend, gaan de jongens de tuin in. Nadat de man gegeten had, ging hij naar huis. Nadat de jongen door de onderwijzer gestraft was, ging hij huilend naar huis. Bij het binnenkomen groet het kind allen beleefd.

Vertaling van opgave 10.

Lia parolado estis apenaŭ 1) aŭdebla. Ĉi tiu karbo 2) ne estas bruligebla. Ĉiuj homoj povas fari erarojn 3). Ne skribu tiel nelegeble 4). Mia skribmaŝino estas portebla. Oni forportis 5) la vunditon per brankardo 6). Pro la multe da pluvo oni ne povas iri 7) sur ĉi tiu vojo. La pejzaĝo estas nepriskribeble bela. Ŝajne li forĝesis ĉion 8). La dronanto 9) me

DE KOMENCANTO AL PROGRESANTO

J. Lem

Opgave 13. Vertaal in Esperanto:

EEN BEZOEK AAN DE AMSTERDAMSE DIERENTUIN (Slot)

Minder gespecialiseerd (*specialigitaj*), maar niet minder gevaarlijk zijn de beren. Dikke, logge (*malgracilaj*), alles etende dieren. Zij lopen niet als de kachtige roofdieren op de tenen (lopen op de tenen = *iri piedfingre*), maar de hele zool raakt de grond. Zij kunnen de lange klauwen niet optrekken, die door (*pro*) de aanraking met de grond afstompen. Beren, hoe log ze ook zijn, kunnen zeer goed klimmen en zwemmen. Een dikke pels beschermt hen tegen koude en vocht. Als echte bedelaars trachten zij door verschillende gebaren uw aandacht te trekken zodat gij tegen wil en dank (*vole nevole, ne povas ne*) hun een versnapering toewerpt. Wees echter voorzichtig, want hoe goedig (*bonkoraj*) zij ook schijnen te zijn, zij zijn onberekenbaar gevaarlijk, te meer, omdat hun gelaatsuitdrukking (*mieno*) ons niets vertelt omtrent de zielstoestand, waarin zij zich bevinden. Behagelijkheid (*plaĉo*), nieuwsgierigheid (*sciulo*), verwondering, vrees, toorn, dit alles kan de aandachtige beschouwer waarnemen in (*sur*) de gelaatsuitdrukking van een katachtig roofdier. Het uitdrukkingloze gelaat (*senesprima vizaĝo*) van de beer zegt ons echter niets. De ijsbeer (*blanka urso, arka urso*) leeft in het hoge Noorden. Zijn kleur komt overeen met (*konformiĝas al*) die der sneeuw- en ijsvelden, waarin hij leeft. Hij is een vleester (*karnivoro*). Als ijsel of sneeuw ons het gaan over

(*sur*) de straten moeilijk maakt, doen wij sokken (*duonŝtrumpoj*) om onze schoenen, opdat wij niet zullen vallen. De ijsbeer heeft haarkwasten (*hartufoj*) tussen de zoolspletten (*plandofendoj*), die dezelfde dienst verrichten als (*funkcias same kiel*) onze sokken.

Wolven, hyena's vossen en jakhalzen laten des avonds van tijd tot tijd hun droefgeestig (*melankolia*) gehuil (*hur-lado, ululado*) horen. Deze dieren verdienen, evenals de sperwers (*nizoj*), valken, de verschillende soorten uilen en de grote roofvogels, zoals arenden, condors, gieren enz. onze aandacht, maar de tijd dringt (*urĝas*).

Met het beëindigen van deze jaargang van L.P. moeten wij een einde maken aan ons bezoek aan de Amsterdamse Dierentuin.

Olifanten en neushoorns (*rinoceroj*) schijnen ons levende overblijfselen uit lang vervloeden tijden (*delonge forpasintaj tempoj*) te zijn. Een geheel ander beeld (*bildo*) tonen ons de teder gevormde (*delikatformaj*) antilopen, wier gehele lichaamsbouw getuigt van snelheid. Opmerkenwaardig zijn de giraffen, wier lange poten en lange hals het hun mogelijk maken de takken der bomen te bereiken. Met de lange, smalle tong ritsen (*forŝiri*) zij de bladeren af en ontvellen zij de takken. Verschillende soorten buffels en de grootbekkige, dikke (*grasaj*) nijlvaarden (*hipopotamoj*) zouden ons bijna verleiden (*tenti*) enige ruimte aan hen te besteden, maar, zoals ik reeds zeide: de tijd dringt.

Alvorens de Amsterdamse Dierentuin vaarwel te zeggen, zullen wij een bezoek

estis savebla. Pro 10) la multe da ekzercado li fariĝis nekredible lerta en tradukado. La malsanulo suferis neelteneblan 11) doloron.

1) Ook: *preskaŭ ne*. 2) Niet: *karboj*; *karbo* is de soortnaam, evenals *akvo, sablo*, enz., met meervoud zouden verschillende soorten kool bedoeld worden. Niet: *karbono*, d.i. koolstof. Ook: *ŝtonkarbo*. 3) Ook: *estas eraripovaj*. Minder juist: *estas ne seneraraj*. 4) Niet: *nelegebla*; vergelijk: *li estas bona*. *Bona* zegt hoe de zelfstandigheid (*li*) er uit ziet of is, dit is een bijvoegl. naamwoord; *li skribas bone*. *Bone* is een bijwoord en zegt op welke manier de handeling geschiedt. 5) Ook: *transportis*. 6) Ook: *portilo*, hoewel wat ruim van betekenis. 7) Niet: *la vojo estas neirebla*; *iri* is een onovergankelijk werkwoord. In

enkele uitdrukkingen, die door hun gebruik burgerrecht hebben verkregen, komt na een onovergankelijk werkwoord wel eens een rechtstreekse bepaling voor: *Ni iru la vojon celitan. Li mortis heroan morton*. Uit dit gebruik leide men echter niet af, dat genoemde werkwoorden overgankelijk zijn. Ook: *nesurirebla*. 8) Niet: *estas forgesita*; vergelijk: *li forgesis ĉion — li estis forgesinta* (bedrijvend). *Oni forgesis lin — li estis forgesita (lijdend)*. 9) Niet: *la droninto*; d.i. de verdronkene. 10) Ook: *per*. 11) Ook: *neelporteblan*.

Beoordeling: E. L. te H. 9; C. v. S. et R. 8; J. R. te A. 9; A. B. 9; J. R. te B. 6; C. v. B. te M. 7; Pasero 8; Stelano 6; E. R. M. te S. 8; L. H. P. te R. 8; Astor 10; A. A. D. 8.

brengeŝan al la verblif der zeeleeuwen (*otarioj*). Reeds vele menschen bewegende zich in de richting van de rots, waarvoor zich een bassin bevindt. Het uur nadert, waarop (*kiam*) die grote robben (*fokoj*) zullen worden gevoederd. Zie (eens), hoe hun gestroomlijnde (*flulinia*) lichaamsbouw geheel is aangepast aan (*alkonformiĝis al*) het leven in het water. Van tijd tot tijd springen zij op de brede stenen rand van het bassin en laten een schor (*raŭka*) geblaf horen. Daar (*jen*) komt de oppasser aan. Een emmer vol wijting (*merlango*) of schelvis (*eglefino*) hangt zwaar aan zijn arm. Ongeduldig storten de zeeleeuwen zich in het water. De oppasser gaat het verblif binnen. De zeeleeuwen springen op de bassinrand en trachten een vis uit de emmer te pakken. Een van de zeeleeuwen klimt op de rots en grijpt behendig een toegeworpen vis. Vreugdekreten stijgen op (*aŭdiĝas*), wanneer de zeeleeuw van de rots in het water springt.

Maar nu zeggen wij „Artis” vaarwel. Veel heb ik verteld, maar nog veel meer moest onbesproken (*nepriparolita*) blijven. Een bezoek aan een dierentuin openbaart u iets van de grootheid der natuur, maar vóór alles: oordeel niet te vlug. Eerst zien, daarna overdenken en pas dan spreken, zij ook hier het parool (*devizo!*)

Vertaling van opgave 12.

VIZITO AL LA AMSTERDAMA ZOOLOGIA GARDENO (daŭrigo)

Pri la lacertoj mi ankoraŭ multe povas rakonti, sed por ŝpari spacon mi nur atentigas vin pri la grandaj varanoj kaj kameleonoj, kies haŭtkoloro ŝanĝiĝas laŭ cirkonstancoj. Grandaj kaj malgrandaj testudoj kaj diversspecaj ranoj, bufoj kaj aliaj amfibioj valoras la penon de atenta observado.

Sed ni devas daŭrigi nian promenon. Ni do forlasas la reptiliejon kaj iras al la restaĵoj de la rabbestoj. Belegaj kaj imponaj estas la leonoj, tigroj, panteroj, pumoj k.t.p. Tiuj ĉi gigantaj katoj vivas per ĉasado. Ila tuta korpostrukturo specialigis por tiu celo (tiucele). Kvankam

fortaj kaj pezaj, ili preskaŭ neaŭdeble iras kaj saltas. Nur la (pied) fingroj tuŝas la teron, kaj sub tiuj fingroj troviĝas kalaj kusenoj. Dum la irado la ungegoj estas suprentiritaj per specialaj tendenoj. La samon vi povas konstati ĉe via domkato. La vido-, aŭdokaŭ flarokapabloj estas ege evoluintaj. Leonoj kaj tigroj atakas eĉ grandajn kaj fortajn bestojn, kiel bubalojn, elefantojn k.t.p., kiujn ili per unu bato (frapo) teren faligas. Tamen ili ne estas, kiel multaj opinias, perfidaj krueluloj, kiuj kun sadisma volupto ĝias la agonion de siaj viktimoj. Ili ĉasas kaj mortigas laŭ natura instigo (impulso) por havigi al si tion, kion ili bezonas por vivi. Ĉu ni, homoj, alie (alimaniere) agas? En la zoologiaj ĝardenoj la ĉiutage preterpasantaj homoj jam ne interesas ilin. Ili kutimiĝis al la ĉeesto de homoj. Sed tuj en ili vekigaŭas la ĉasinstinkto, kiam ili ekvidas hazarde preterpasantan ĉevalon, hundon, katon aŭ ion tian. Scivolecon baldaŭ sekvas ĉasinklino (ĉasemo). Ŝtelire ili sin ŝovas antaŭen por subite salti kontraŭ la kradaron. Ili ne kvietiĝas antaŭ ol la objekto de ilia ekscitiĝo malaperis.

Sed ankaŭ vidu kiom amoplene ili vartas siajn idojn. Ke ili ankaŭ povas havi amikajn sentojn rilate al homoj kiujn ili konas, mi jam antaŭe rakontis.

En la naturo la rabbestoj plenumas la utilan rolon de sanitara servo, ĉar malfortaj kaj malsanaj bestoj plej facile viktimiĝas pro kio nur sanaj kaj fortaj ekzempleroj havas la okazon povi generadi. (Finota)

Korektoj: Vertaal in Esperanto, opgave 12, paĝo 83a, unua kolono, 19a linio de supre: *doen* d.e. *doel*. En la sama kolono, 12a linio de malsupre: *dagelijks* d.e. *dadelijk*.

Beoordeling: L. H. P. en R. 8; P. M. W. en G. 6; C. v. S. en R. 7; J. R. en A. 9; G. A. en R. 8; J. M. T. en D. 9; A. C. H. en H. 7; E. L. en H. 7; J. C. M. en A. 7. Ĉu J. C. M. en Z. volas mencii plenajn nomon kaj adreson, por ke mi povu resendi al li la korektitan taskon?

Dem.: Kio estas la tradukoj de la jenaj frazoj?

1. Ik had het gedaan willen hebben.
2. Ik zou het hebben kunnen doen.
3. Ik had het kunnen doen.
4. Ik zou het gedaan moeten hebben.
5. Ik zou het gedaan hebben.

Resp.: La teorie ĝustaj tradukoj estas:

1. Mi volis esti farinta tion (ĝin).
2. Mi estus povinta fari tion.
3. Mi estis povinta fari tion.
4. Mi devus esti farinta tion.
5. Mi estus farinta tion.

En la praktiko oni tamen prefere uzu malpli komplikitajn formojn. Tradukante oni atentu malpli la gramatikan formon ol la logikan sencan.

POR PROGRESANTOS

J. van Scheepen

Vertalingen zende men in vóór de 10e van de volgende maand aan het redactie-adres Roelantstraat 4, Amsterdam-W.

Opgave 15: vertaal in Esperanto:

Als algemeen erkende Christelijke feest-dag is het Kerstfeest veel jonger dan Pasen en Pinksteren. Nu moeten wij echter, misschien tot veler teleurstelling, vaststellen, dat de datum van Christus' geboorte geheel onbekend is. Ook het jaar waarin dit gebeurde is slechts uit bijkomstige omstandigheden af te leiden. Vast staat in ieder geval dat dit niet geweest is op 25 December van het jaar O. De belangstelling van de eerste Christenen was hiervoor niet zo groot. De nadruk werd veel meer gelegd op het feit van de opstanding. Ieder jaar werden immers duizenden kinderen geboren; dat was zo opmerkelijk niet. Maar dat iemand de dood overwon en weer uit het graf terugkeerde maakte veel meer indruk en was een bewijs van het goddelijke wezen van Christus. De oude Christelijke kerk verenigde zich veel meer om het open graf dan om de kribbe. Worden er al data genoemd van Christus' geboorte, dan vallen deze meestal in het voorjaar: 28 Maart, 3 April, 20 April, 20—21 Mei. „Olie“.

Vertaling van opgave 12

La lasta aŭtuna floro¹) estas la hedero Gi²) komencas bone flori nur novembro, persistas³) plej ofte ĝis Kristnasko. La burĝonoj ekvidiĝas⁴) jam en septembro kiel helverdaj globetoj⁵). Ili⁶) iĝas⁷) konstante⁸) pli kaj pli grandaj⁹) kaj ili fine iĝas rondaj masoj el¹⁰) verde flavaj floroj kun flavaj stamenoj kaj pistilo, sur kiu sekreciigas¹¹) tre multe da¹²) mielo¹³). Kaj jen¹⁴) estas dol-
ĉe¹⁵) por vidi je ia¹⁶) bela oktobra tago kiel la malsata insektaro¹⁷) ser-
ĉadas¹⁸) sur la hedero sian lastan konsolon. Mi ŝatas tiam pasigi hor(et)on supre sur la ruino de Brederode, kiu estas surkreskita de¹⁹) la plej bela

hedero de tuta Nederlando: giganta²⁰) planto kun tigoj²¹) kvazaŭ²²) arbo-trunkoj.
J. P. Thijsse.

1) Ook: aŭtun(o)floro. 2) Beter dan: ĉi tiu. 3) Ook: eltenas. 4) Ook: ekvideblas, estas videblaj. 5) Niet: bulbetoj. Ook: tubercioj. 6) Zie 2). 7) Niet: farigas. „Fari“ heeft een bewuste handeling tot grondslag. 8) Niet: jam. Ook: daŭre, ĉiam. 9. In Esperanto zegt men gewoonlijk niet: pli granda kaj pli granda. 10) Ook: de. De nadruk valt niet op de hoeveelheid, doch op de samenstelling der bloemgroepen. 11) Ook: apartigas. 12) Ook: multa. 13) Ook: nektaro. 14) „Nu“ heeft niet de betekenis van de gewone tijdsaanwijzing. 15) Ook: agrable, rave. 16) Niet een bepaalde dag, doch een of andere dag in October. „Zo'n Octoberdag“ slaat niet op een vooraf aangeduide dag. 17) Ook: insek-topopolo. 18) Niet zo vloeiend: venas serĉi. 19) Niet: kun, per. 20) Ook: grandega, grandioza. 21) Niet: trunkoj. Ook: stipoj. 22) Ook: kiel.

Vertaling van opgave 13.

Ik ontken niet¹), dat ik een armzalige²) landrot ben. Misschien juist daarom³) geraak ik in vervoering als ik een haven zie⁴), zelfs indien zij⁵) slechts een zwarte paal⁶) bevat met een bootje daaraan gemeerd. In zeker opzicht verkiez ik havens met visserspinken, scheepjes met masten, ra's en zeilen en (kabel)touwen, want dat zijn de schepen uit de dromen, de zeilboten uit avontuurlijke reizen....

1) Ook: ik beken. 2) Ook: ellendige. 3) Daarom (om deze rede). Niet: daardoor. 4) Liever niet: ziende. 5) „Haven“ is vrouwelijk. 6) Kan ook in het meervoud.

Beoordeling: L. P. te R. 6—9; J. R. te A. 7—8; P. W. te G. 5—6; A. B. te A. 6—8; J. T. te D. 8—8; Astor 6—9; J. C. M. te Z. 5—7; Ahasverus 5; P. S. te W. 8—8; G. A. te R. 5—7; A. L. te G. 7—9; A. A. D. te Z. 7—6.

EN RESTORACIO

La profesoro pristudis la manĝokarton kaj diris al la mirigita kelnero:

„Porcion da lingvaj eraroj, mi petas.“ „Lingva eraroj? Tiujn ni ne havas, sinjoro.“

„Se vi ilin ne havas, kial vi do metis ilin sur la manĝokarton?“

Dem.: Kio estas la traduko de „gezegde“? Laŭ Schidlof kaj „Kompleta Gra-

matiko“ ĝi estas „predikato“, sed laŭ P.V. „predikato“ havas alian signifon.

Resp.: La ĝenerala traduko estas „predikato“, kiun mencias ankaŭ „Plena Grammatiko“ kaj „Vortaro de Esperanto“ de Kabe, kvankam supozeble la franca koncepto pri predikato (kiel evidentiĝis en P.V.) estas alia: ĝia neverba parto, konsistanta el substantivo kaj (aŭ) adjektivo.

AKADEMIO DE ESPERANTO

REORGANIZADO DE LA LINGVAJ INSTITUCIOJ

La dua mondmilito, kiu kaŭzis tiom da malordo, precipe en internaciaj aferoj, tute malebligis la funkciadon de niaj Lingvaj Institucioj, la Lingva Komitato kaj ĝia Akademio, dum longa tempo.

Kiam post la milito ni rekolektis niajn fortojn kaj klopodis refunkciigi la Lingvan Komitaton, la momento ŝajnis oportuna por konsideri, ĉu ni devas rekomenci nian laboron en precize la sama formo, kiel antaŭ la milito, aŭ ĉu ni devas apliki reorganizon, same kiel tio okazis en tiel multaj fakoj de la socia vivo.

La sufiĉe granda amplekso de la Lingva Komitato (pli ol 100 membroj) kaj la duobla organizaĵo de Lingva Komitato kaj Akademio en la pasinteco ofte montriĝis malpraktikaj kaj el tio naskiĝis la ideo anstataŭigi la du komitatojn per unu sola kun malpli granda nombro da membroj. La fakto, ke la Lingva Komitato

dum la milito perdis proksimume la duonon de siaj membroj, faciligis la vojon al tia decido. La rezulto de diskutoj kaj voĉdonado inter la restantaj membroj de la Lingva Komitato estas, ke nova Statuto estas akceptita, kiu reformas la Lingvajn Instituciojn kaj lasas nur unu komitaton de proksimume 40 membroj kun la nomo „Akademio de Esperanto“.

Tiu Akademio de Esperanto do de nun anstataŭas la ĝisnunan Lingvan Komitaton kaj ĝian Akademion kaj transprenas kaj daŭrigas iliajn taskojn. La nova Statuto¹⁾ donas ĉiujn detalojn pri la nova organizaĵo, kiu ebligos pli simplan kaj pli rapidan laboron ol la antaŭaj.

Ir. J. R. G. Isbrücker, Prezidanto.

¹⁾ La spaco en la nuna numero ne permesas publikigi la tutan Statuton, kies enhavo tamen estas sufiĉe grava. Ni esperas trovi por ĝi spacon en sekvonta numero. Red.

DE WERKWOORDEN

7. Werkwoorden die tweërlei onderwerpen kunnen hebben.

Wat we in de vorige beschouwing hebben kunnen constateren omtrent tweërlei voorwerpen, die bij bepaalde werkwoorden te gebruiken zijn, kunnen we van andere werkwoorden eveneens zeggende aangaande tweërlei onderwerpen. Er zijn n.l. werkwoorden, die de volgende twee betekenissen kunnen hebben:

1e. Zij drukken een werking uit, verricht door een onderwerp op een voorwerp, door middel van een of andere zaak, die dan als bepaling geldt, b.v.: *la patrino kovras la tablon per tapiŝo*.

2e. Zij drukken een toestand uit, waarin de zaak onder 1 genoemd zich bevindt in de zaak onder 1 genoemd. In dit geval is het onderwerp onder 1 genoemd vervallen, en is de zaak, die als werktuig heeft dienst gedaan, onderwerp geworden, b.v.: *la tapiŝo kovras la tablon*. De werking *kovri* betekent dus in geval 1: een voorwerp bedekken door middel van een ander voorwerp.

De toestand *kovri* in geval 2 betekent: een voorwerp in bedekte staat houden. De eerstgenoemde werking is gemeenlijk van korte duur; maar de toestand *kovri*, die onmiddellijk op de werking *kovri* volgt, wordt pas beëindigd door een andere werking: *malkovri*.

Uit dit tweërlei gebruik van een werkwoord als *kovri* volgen echter nog andere

verschillen, die de deelwoorden en voorzetsels betreffen.

We bouwen op het bovenstaande voorbeeld door:

La patrino kovras la tablon per tapiŝo. Na dit *kovri* is de tafel *kovrita*, en als bepalingen kan men er aan toevoegen: *de la patrino kaj per la tapiŝo*.

Maar nemen we nu de tweede betekenis van *kovri*, die niet zo kortstondig is en een toestand uitdrukt. We zeggen dan: *la tablo estas kovrata* (niet: *kovrita*, want dit *kovri* gaat door) *de la tapiŝo* (niet: *per*, want *la tapiŝo* is nu niet meer werktuig, maar onderwerp).

Zo krijgen wij dus naast elkaar de volgende vormen:

La patrino kovras la tablon per la tapiŝo.
Do, la tablo estas kovrita de ŝi per la tapiŝo.

La tapiŝo kovras la tablon. *Do, la tablo estas kovrata de la tapiŝo*.

Nu kan men wel beweren, dat het beter is de tweede betekenis van *kovri* te verzuken, om niet tot zulke verschillen in het gebruik van deelwoord en voorzetsel te komen, maar dat gaat niet, want er zijn gevallen, waarin het onderwerp van *kovri* dezelfde zaak is als het werktuig, waarmee *kovri* geschiedt, b.v.: *la neĝo kovras la teron*.

Beschouwen we *neĝo* als onderwerp van *kovri* in zijn eerste betekenis, dan wordt de zin in de lijdende vorm (tijdens het

sneeuwen): *la tero estas kovrata de neĝo*.
 Maar tevens, omdat *neĝo* ook het werktuig is: *la tero estas kovrata per neĝo*.
 En na het sneeuwen worden deze zinnen resp.: *la tero estas kovrita de neĝo* en: *la tero estas kovrita per neĝo*.

Beschouwen we *neĝo* als onderwerp van *kovri* in zijn tweede, betekenis, dan krijgen we: *la tero estas kovrata de neĝo*.

Zodat de volgende zinnen elk twee vertalingen kunnen hebben:

De grond wordt bedekt met sneeuw = *La tero estas kovrata de neĝo* en: *la tero estas kovrata per neĝo*.

De grond is bedekt met sneeuw = *la tero estas kovrita de neĝo* en: *la tero estas kovrita per neĝo*.

Zou men de tweede betekenis van *kovri* — en van vele andere werkwoorden — geheel verzaaken, dan was het niet mogelijk te vertalen: *sneeuw bedekt de grond* (na het sneeuwen) of: *bladeren bedekken de grond*.

Het tot nu toe besproken bijzondere karakter van *kovri* is dus tot twee eigenschappen te herleiden:

1e. *Kovri* heeft zowel een momentele (beginnende) als een voortdurende betekenis: *talante la folioj kovras la teron*; *kusante la folioj kovras la teron*.

2e. *Kovri* kan tweërlei onderwerpen hebben: het eigenlijke onderwerp, en het voorwerp, waarmee de werking verricht wordt: *ŝi kovras la tablon per tapiŝo*; *la tapiŝo kovras la tablon*.

Bij *okupi* evenwel komt vooral de eerstgenoemde eigenschap naar voren, zelfs zó, dat misverstand soms moeilijk te vermijden is. *Okupi* is n.l.: in bezit nemen

(*la armeo okupas la urbon*), maar ook: bezet houden (eveneens: *la armeo okupas la urbon*). Misverstand is te voorkomen, door voor de tweede betekenis te schrijven: *la armeo restas okupanta la urbon*. Een *okupata seĝo* kan dus zowel een stoel zijn, waarop men gaat zitten, als een, waarop men reeds zit. Als *okupita* wordt een stoel beschouwd, die *bezet* is, want van een stoel, die *bezet geweest is*, behoeft men bijna nooit te spreken, hoewel *okupita* logisch zowel *bezet zijnde* als *bezet geweest zijnde* betekent.

De tweede eigenschap, die van tweërlei onderwerpen te kunnen hebben, komt vooral uit in de hieronderstaande werkwoorden:

<i>aludi</i>	<i>gravuri</i>	<i>pesi</i>
<i>anonci</i>	<i>haki</i>	<i>piki</i>
<i>apogi</i>	<i>ilustri</i>	<i>pinĉi</i>
<i>balai</i>	<i>infekti</i>	<i>plugi</i>
<i>bari</i>	<i>instrui</i>	<i>poluri</i>
<i>bati</i>	<i>interesi</i>	<i>premi</i>
<i>bombardi</i>	<i>komposti</i>	<i>premi</i>
<i>bori</i>	<i>kopii</i>	<i>puŝi</i>
<i>borderi</i>	<i>kovri</i>	<i>raboti</i>
<i>brodi</i>	<i>kribri</i>	<i>rast</i>
<i>cizi</i>	<i>kudri</i>	<i>razi</i>
<i>desegni</i>	<i>lavi</i>	<i>respondi</i>
<i>digesti</i>	<i>ligi</i>	<i>segi</i>
<i>draŝi</i>	<i>luti</i>	<i>skribi</i>
<i>ĉaji</i>	<i>malfermi</i>	<i>sorbi</i>
<i>ĉajli</i>	<i>mezuri</i>	<i>suĉi</i>
<i>ĉalĉi</i>	<i>mueli</i>	<i>ŝarĝi</i>
<i>ĉermi</i>	<i>narkoti</i>	<i>tegi</i>
<i>ĉiltri</i>	<i>nutri</i>	<i>teni</i>
<i>ĉosi</i>	<i>ornami</i>	<i>tiri</i>
<i>ĉotografi</i>	<i>pafi</i>	<i>triki</i>
<i>ĉladi</i>	<i>pentri</i>	<i>veki</i>

Dem.: Kiel ni traduku la jenajn frazojn?
 1. Ik kom een boek halen.

2. De jongen moet zijn vlieger inhalen.

3. De stadsreiniging haalt de vuilnisbakken op.

4. De goederen afhalen tussen 6 en 7 uur.

5. Je moet die rommel hier weghalen.

6. Het afweergeschut haalt het vliegtuig neer.

7. Het bruidspaar wordt ingehaald.

8. Op de wielervedstrijd reed men een inhaalwedstrijd.

9. Je moet dat kind niet aanhalen.

Resp.: 1. Mi venas por ricevi libron.

2. La knabo entiru (altiru) sian flugdrakon.

3. La urba puriga servo malplenigas la rubujojn.

4. Oni akceptu la varojn inter la 6a kaj 7a horo.

5. Tiun aferacon vi forprenu de tie ĉi!

6. La (kontraŭaviadila) kanono pafe faligas la aviadilon.

7. Oni solene akceptas la novan geedzan paron.

8. En la bicikla konkursejo oni aranĝis veturatingan konkurson.

9. Tiun infanon vi ne karesu!

ĈIU LEGANTO NEPRE ATENTU!

Pro bedaŭrinda eraro en la bindejo, kie oni ĉiumonate ekspedas L.P. kaj L.E., oni intermiksas kvanton de la banderoloj de ambaŭ gazetoj, pro kio multaj legantoj ricevis ne la ĝustan gazeton. Ni jam rapidis rebonigi la eraron.

Kiu ankoraŭ ne ricevis L.P., bonvolu resendi al ni la erare ricevitan gazeton kun indiko diklitera L.P., kaj ni tuj sendos la ĝustan.

La eraro okazis tute ekster nia labortereno. Niaj legantoj do bonvolu nin senkulpigil

